

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

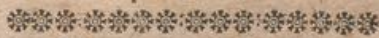
Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Cap. VI. De Dolore necessario Poenitenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

visum tentationis insulcum perferent, qui modo non expectata vi se dedunt? Qui levis auræ flatu prosterantur, quomodo consistent violento impulsu ventorum turbine? Qui tenuis filum nequit abrumperé, quomodo distrahent rudentem? Et qui ob vitium debilitatem liberam ab ostio valvam non valet removere, quomodo ferreis obstrata repagulis claustra perfringet? O quot Dei benignitate tempore ad poenitentiam concessio fruebantur, qui in sine demum vitæ suggestione diabolicâ & suamet inolitâ consuetudine inclinante everti perierunt? Quantum profuisset miseris & nunc æternum damnatis, si assuevisent mox in principio resistere tentationi confugiendo ad opem divinam, Deiparæ Virginis aliorumque Cælitum præsidio invocando, formando, seque triumphantis crucis tessera ligando, exercendo oppositos virtutum actus, protestando & optando millies prius mori, quam præbere assensum? sed nullas nunc superest locus poenitentiae, Ultere ergo his remedijs, dum tempus sit, fac ut ipsa tentatio tibi stimulus sit revertendi ad Deum. Noli bruto & stolido illorum duci sensu, à quibus ita peccata interna vilipenduntur, ut ea pro nihilo habeant, propterea quia executioni data non fuerunt; sed pro certo habes tanti ponderis esse in Dei oculis cogitationem absque opere, quanti iplum opus. Non est necesse, ut conjuratio fortiaur effectum ad incurrendum læsæ Majestatis crimen, sufficit illam in arcano fuisse decretam, Ideo quando cogitationes contra Deum conuincant, cui magis perspectæ sunt, quam

ulli principum rebellio suorum subditorum, partim culpam minuit, si opere in publicum non prodeant. Quare si bene tibi vis consulere, quamprimum intra te tumultuationem experitis, mox ad Deum recurre, seditionis motus ei revela, fidelitatis iuramentum renova, sponde constans obsequium, itaque tutus evades. Cùm ad Confessionem te accinges, sedulo perquire, num aditum tentationi aperueris, & præcipue investiga, an non occultis odiis, aut vetitis amoribus sis implicatus? Ita siquidem & concupiscentia duo fontes sunt, ex quibus hujusmodi promanant desideria, suntque geminæ sanguifugæ identidem clamantes. *affer, affer.* Atque hæc industria efficiet, ut nunquam intra conscientie sinum mortiferum peccati virus deliteat, ex quo sempiternam animæ tuæ mortem pertimescas.

CAPUT VI.

De Doloress necessario

Pœnitenti.

QVI ad venationem egreditur, ei satis non est, ferarum vestigia deprehendisse, sed quanta potest, maxima contentione irretitas nititur conficere, in quo omnis adhibita operæ pretium est collocatum. Sic qui se præparat ad Confessionem, acquiescere non debet vocatis in notitia peccatorum monstris examinis beneficio, sed oportet eadem valido doloris ictu contundere ac trucidare. Et hic est fructus bene peracti examinis. Non ferendus quorundam mos habet, ut omnem operam impendant

dant indagandis malefactis, & dein nulla habita doloris cura Confessionis Sacramentum accedant; rati se optimè paratos acque dispositos. Quid iuvat errores habere detectos, si dolore non evitantur? Quid, inquam, utilitatis afferat Confessio, cui pars deest essentialis, qualis est dolor seu contritio? Pro certo igitur statuendum est, validam non esse Confessionem dolore destitutam, qui saltem debet absolutionem imò iuxta multorum opinionem etiam ipsam Confessionem præcedere. Doloris nomine non intelligo sensibilem, lacrymis & suspiriis conjunctum, sed detestationem, qua voluntas peccata odit, & execratur vellètque nunquam perpetrata, ac deinceps posthac non amplius committere: tamen detestatio ista, cum intensa & fervens est, facile sensus quoque occupet & ad planctum permoveat. Porro dolor hic duplex est, unus perfectus, qui appellatur *Contritio*, imperfectus alter, vocaturque *Attritio*, Utrumque hoc loco exponam.

Quando anima se gravi contaminat peccato, tunc ut loquuntur Sancti, tergum Deo suo obvertit, vulvūque creaturas respicit, eas amando supra summum Bonum, de quo Deus ipse per Hieremiam conqueritur. *Vertentur ad tergum & non faciem Hierem. 2.* Contritio, quando anima respicit, concepto errorum suorum dolore, à creaturis se sursum convertit ad Deum. Quòd si ergo per hunc dolorem ad Deum suum tanto affectu revertitur, ut propria utilitatis penitus oblita unico ac puci amoris studio reconciliationem desideret, tunc veræ contritionis meretur ap-

pellationem, quæ nihil aliud est, quam dolor ob culpam, plus quam omnia mala exosam atque damnatam propter Deum supra omnia, quæcunque amabilia, amatum. Felicem te, si unquam in vita tua talem conceperis dolorem, & multò felicior, si vitam dolore isto concluderis! Hac ratione dolendi anima tu nive candidior veluti Baptismo abluta efficietur, abstergetque profus omnes culparum maculas, quamprimum salutaris Confessionis Sacramentalis balneo fuerit mundata. Qui dolorem istum concipit, habet dolorem summum quia peccatum præfert omnibus malis, habet & purum, quoniam unicè ex Bonitate Dei offensa procedit: ita quidem, ut eodem pœnitædinis sensu afficeretur, licet inferni cælique portas clausas videret, cum Davide Deum alloquens, *Tibi se peccavi.* Nam tamen peccando inmetipsum quoque offenderim, velut romphæâ bis acutâ animæ quoque meo vulnus infixi, lethale, istud tamen præ offensa Numinis dolore perinde nihili facio, ac si omnino non esset.

Quòd si verò Anima in conversione ad Deum se trahi permittit non ab amore, sed spe bonorum promissorum iustis oblata, vel metu penarum improbis intentato, vel feditate peccati annexâ, atque his rationibus permota culpam suam detestatur, tunc appellatur *Attritio*, hoc est conversio imperfecta & dolor ignobilior ob sua peccata, tamen ob motivum supernaturale, quo anima disponitur ad recipiendam gratiam per Confessionem, sine qua attritio eam non conferreret. Motivum ergo est, quod utrumque dolorem distinguit, perfectum

fectum & imperfectum, cujusmodi discrimen in filio & servo declaratur: ille dolet, quia patrem contristavit, non autem, quia hereditatis spe excidit, aut domo paterna fuit proscriptus, & sic unica doloris causa est Amor. Hic è contrario: affligitur metu & solitudine, ne à famulatu removeatur, mercede privetur propter suam negligentiam, moveiturque propriæ utilitatis studio & amore. Ex dictis deducitur triplex esse incitamentum seu motivum Attritionis. Primum est timor inferni, & pœnarum, quas Deus præparavit peccantibus. 2. Spes beatitudinis & præmiorum, quæ Deus promittit justis. 3. Turpitude peccati sed lumine fidei agnita, ut dolor sit supernaturalis. Motiva verò Contritionis revocantur ad hoc unicum, quod est Majestas Divina à nobis per peccatum offensa.

Necessitas atque distinctio doloris hætenus exposita singulariter ac præcipuè observanda: sunt duplici hominum generi. Primum est eorum, qui in peccatis gloriantur, alterum, qui ex fiducia Confessionis peccant facilius ac libentius. S. Spiritus oraculum est, à peccatore, cum altius flagitiorum cæno immergitur, demum rideri & contemptui haberi peccata, veluti rem levem. *Impius cum in profundum veneris, contemnit. Proverb. 18.* imò & videntur profundius in abyssum descendere, cum illa non solum contemnunt, sed in iisdem etiam superbiunt. O verè miseros & cæcos mortales! Nunc gloriam quærent ex malefactis & supremo die iudicij ab iisdem confusi & pudefacti montium ruinis cupient regi & sepeliri. Sed ut ad

R. P. Segneri Instruct. Poenitentis.

propositum nostrum revertamur. Illi, qui se ob peccata jactant, non solum grandem incurrunct culpam, sed clarè ostendunt insuper, sibi necessarium deesse dolorem, quando confitentur. Hi sunt ex eorum grege, de quibus in Proverbiis sermo est, quia *quasi per risum operantur, quia letantur, quia exultant.* Quis sibi promittat tantam hilaritatem usu altè impressam postea repentè permutari posse pœnitentis dolore? Difficillimum est credere ejusmodi hominibus sua displicere scelera, qui ob hæc ipsa ab alijs volebant celebrari. Grandis labor est, ut verum fatear, uno momento animum ita inflectere, ut veluti monstrum abominentur id, quod paulò antè instar catelli gremio blandè fovebant & educabant.

Aliud hominum genus sæpe sapius sine dolore confitentium est, qui, cum peccarunt, dicere solent: *jam confitebor, salva res, si fuerit Confessio.* Hi manifestè ostendunt simili loquendi modo, se non apprehendere necessitatem doloris, sed judicare, satis se facere, si confessario errata sua percesseant; alioquin stultum esset dicere: committam peccatum istud, & postea confitebor; quia hunc sensum verba exprimerent: committam peccatum, ac tum de eodem dolebo. At nemo nisi e notæ mētis operatur, ut habeat, cujus ipsum deinde pœniteat, tãòq; minus quanto voluptas brevior, & dolor consequens se longius in universâ vitâ extēdit. Præterquam quòd ex alijs quoque capitibus suam prodant stultitiam. Quid? rursus confitebor? At quis tibi securitatem præstitit temporis, quo copiam habeas confitendi? Et si nanciscaris hanc,

D certamine

certumne est, te rite Confessione esse perfunctorum? Eritne ullus, qui fiducia theriacæ, quam ad manum habet, imbibat venenum? Aut qui sibi ipsi vulnus infligat, dictitans, in promptu adesse balsamum. Scio præclaros atque insignes passim inveniri Chirurgos, nec tamen quemquam video, qui se ex alto in terram dejiciat voluptatis causa, & ossa collidat, ut ea postea sanet atque restauret.

Sed ulterius procedamus, demus te confiteri, & quidem bene; an ignoras, per Confessionem plerumque non omne auferri damnum, quod peccatum intulit? Non enim recedente febris continuo eriam fugiunt virium languor, ciborum nausea, noctesque insomnes. Remanent ejusmodi effectus, veluti reliquæ morbi depulsi, & efficiunt statum convalescentiæ, medium inter ægritudinem & perfectam sanitatem. Sic quoque restant pessimæ reliquæ culpæ, licet probè per Confessionem obliteratæ. Præcipuè autem duo solent relinqui, Pæna temporalis, & pravi habitus. Inprimis superest pæna permagna exolvenda, si ve in hac vita per pœnitentiam, si ve in altera per purgatorij ignes; & quando purgatorium audis, cruciatus intellige, qui in nullo differunt ab inferis tormentis, nisi quòd æterni non sint; de reliquo adeò sunt horreni, ut miles quidam (uti recenset S. Antoninus P. 4. Tit. 14. c. 10.) qui unicam duntaxat horam pœnali detinebatur carcere, crederet, se multis annis eo torqueri supplicio; duratque sæpe numero tanto tempore, ut, quemadmodum in vita B. Mariæ Ogniacensis legitur, quidam non ante su-

premiu judicij diem his pœnis sint eximendi. *Va, va, va,* quædam ex animabus illic detentis, audita est à Religioso, exclamare, cui licuit purgatorij locum inspicere, *scio quòd ante diem judicij veniam non obtimebo.* Ita refert Cæthustianus 3. Noviss. Repeto nunc tuum illud, jam confitebor, quasi alia pœna non consequeretur præter Confessionem. Confitearis licet, at, ut rite id peragas, pœnitentiam quoque necesse est conjungas. *Va vobis, qui videtis mortem,* ait Salvator, *quia iugebitis & flebitis.* Luc. 6. 25.

Alter effectus deterior priore, ex commissis peccatis reliduis etiam peracta Confessione, est habitus malus, qui ordinariè ob imperfectum & languidum nostrum dolorem non auferitur ex integro, tamen non nihil virium amittit. Surrexit redivivus è tumulo Lazarus, sed manibus pedibusque ligatus: figura hæc est peccatorum, qui licet ad vitam gratiæ redeant per Confessionem, resurgunt tamen etiamnum pravorum habituum vinculis constricti. Et hi mores ac male consuetudines ex maximis impedimentis sunt, quæ anima patitur in salutis suæ via: Nam cum sensim hæc quasi in alteram naturam transeant, grandis enascitur difficultas ad bene agendum, non secus, quam si quis funibus præpeditus progredi cuperet & ambulare. Equidem formaret gressus pedibus, at ferrea idenditem catenâ circa pedes errante, & remorante vestigia. Hinc evenit, ut multi inveniantur, qui mores vitæque juvenilis licentiam ulque ad superum spiritum retinent: & cum lapsis aliquando videntur rescindenda vincula,

cula, magis se sentiunt ipsidem implicatos. Peccator, ait Psalmista, induit maledictionem, hoc est peccatum, sicut vestimentum. Ps. 108. 18. Vide nunc & pondera peccati commissi habitum. Quid autem operatur peccatum habitale? semper magis magisque se insinuat, & intravit. At qua ratione? Attende & expavesce: Inprimis veluti aqua visceribus infusa, quæ rejici non potest nisi magno doloris sensu, sicut aqua in interiora ejus. Deinde olei instat ipsamet ossa perturbantis, quod extrahi nequit sine grandi miraculo, & sicut oleum in ossibus ejus. Aspiciate nunc quosdam senes, qui, nescio quibus modis effervescentiam ætate fractam excitant & fovent; veluti montes ignivomi, qui foris nive canescentes, intus ardent cupiditatibus: At quo pabulo hæc nutriunt incendia? scateant ossa bitumine. Impleta sunt ossa eorum vitiji adolescentiæ. Job. 20. 11. Nec dubitari potest, non antè flammam has opprimendas, quàm in cineres penitus redigantur impuri. Lascivia illorum cum ipsis in tumulum descenderet quietura, cum eis in pulvere dormiet, veluti nunquam penitus extinguenda esset.

Videbor tibi forsitan universam malorum seriem nunc absolvisse, & veluti quodam inventario funestam hæreditatem comprehendisse, quam peccatum extinctum reliquerat: sed falleris. Superest aliud longè teterrimum, itaque horrendam, ut calamus scribenti videatur contremiscere. O Deus, neme hoc fulmine ferias! si punire me decrevisti, non deprecor asperitatem, rigorem non detrecto. Oro solummodo, ne poenam stringas cum tanto furore. *Corripe me*

Domine, verumtamen in judicio & non in furore tuo, ne forte ad nihilam redigas me. Jer. 10. 24. Castigatio ista nihil aliud est, quàm subtrahio divini auxilij, qua Deus persape animadvertit in peccatorum etiam remissorum ingratitude, negando posthac quædam dona profusè gratuita, quæ neque nostris debentur meritis, neque facta nobis promissio exigit, sed libera atque benefica Dei voluntate, cui placet, communicantur. Indubitatum est, quantumcunque liberum nostrum arbitrium suas intendat vires, nunquam tamen opus aliquod vitæ æternæ meritorium efficiendum. Quidquid valemus, Dei donum est, qui infirmitatē nostrā elevat. Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed omnis sufficientia nostra à Deo est: ait Apostolus, 2. Cor. 3. 5. Auxilia ista non omnibus æqualiter impertiantur: sed uni datur mensura bona, conferta alteri, aut etiam superfluens. Omnes à Deo accipiunt gratiam adjutricem, qua sufficienter superandis difficultatibus in salutis negotio occurrentibus, sed non omnes tam efficax sentiunt hoc auxilium, ut faciliè vincant impedimenta. Et hæc superabundantia beneficium illud est, quod citra injuriam à Deo negari potest in poenam præteritorum scelerum, sistendo cursum gratiæ, quam, nisi peccatum fuisset, largiter in animam effudisset: ad eum modum, quo David veniam quidem dedit Absoloni fraternæ eædis, sed induci se non est passus, ut ad conspectum & pristinum honoris gradum, easque functiones admitteret, quas ante patratum facinus poterat expectare. Porro, quàm facile est, ut à

tali castigatione æterna nostra salus dependeat! Navis, quæ modico instructa remigio furentis Oceani procellas non evasit, incolumis tamen ad portum appulsura fuisset, si ipsi remorum præsidio meliùs fuisset prospectum. Sic & anima, quæ minore gratiæ auxilio munita tentationum fluctibus obruitur, exitium effugeret secunda salutis, si abundantior rem sibi haberet assiltricem gratiam. Non absque singulari causa sacris consignatum est litteris, *Eccl. 5. 5. de propitiato peccato nobis esse sine metu.* Quasi necesse sit peccato commisso timere, etsi certò nobis constaret de condonatione factâ; nam etiam obtentâ culpæ veniâ superesse potest hæc ipsa pœna, quacunque aliâ major, subtractio auxiliij divini, quæ multis exitit æternæ damnationis occasio. Ajunt viperæ venenum adeò esse pestilens, ut licet adhibito medicamine vita eximatur periculo, valetudo tamen semper maneat afflicta, præcipuè autem oculorum hebetetur acies. Maledictum peccatum! tu es venenata hæc vipera, quæ post morsum in vulnere relinquit pestem, & singulariter visum debilitas; adeò ut intueri non liceat & perpendere has veritates, veluti fide essent indignæ. *Per diem incurrent tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie Job. 5. 14.* Ita pronuntiatum est de peccatore.

CAPUT VII.

Modus hunc dolorem eliciendi.

Nautarum chartæ non solum signatos exhibent portus, sed etiam ven-

tos, quibus provehantur navigia. Minima foret hæc nostra instructio, si declaratâ necessitate doloris, non etiam rationem docerem eum consequendi, atque ostenderem, unde tam favorabilis adspiceret aura, quæ ad felicem deducat terminum navigantes, Triplex potrigio subsidium. Primum est, humillimè sibi à Dei bonitate deposcere hoc doloris beneficium, quod ipso solo donante posidemus, estque donum adeo grande, ut plaris faciat Deus, peccatorem culpæ reatu sublevari, quàm mundum è nihilo produci universum.

Ex altera parte promittit Dominus, quancumque piè & perseveranter petituri essemus, quod ad salutem nostram est necessarium, preces esse exaudientis. Quapropter magna cum fiducia ad lapsum possumus recurrere, etsi nullo proprio subnixi merito, quia libens exaudit, neque movetur meritis nostris ad præstandum postulata, sed suamet summa Bonitate, suisque promissis. *Sic imaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum. Exod. 22. 27.* Hoc præsidium orationis non solum est efficacissimum, sed pro quibusdam unicum; quippe adeò indurati sunt cordis, ut nisi factis ad Deum precibus expugnentur, nunquam sincera conversio sit consecutura. Opus hic est cælesti rore, quo sensum penetrante emolefcent.

Alterum adjumentum erit, adhibere & ponderare ea incitamenta seu mortua, quibus animus excitetur ad penitentiam; quod est virgâ Moysis percutere petram, ut fluant aquæ. Quare considera & expende Dei bonitatem tantam, quam, si possemus, infinito amoris